



Ontdek het dorpje Mélin, de wieg van de Gobertangesteent, en het gehucht Sart-Mélin, op het plateau tussen de Grote Gete en de Dijle. Bewonder het rijke erfgoed van gebouwen, opgesmukt met de witte plaatselijke stenen. Laat je betoveren door de kaPellaines, hoefvetjes en grote vierkantshoeven langsheen de wandeling. Geniet van de mooie holle wegen of uitzichten over het bouwland. Veel wandelplezier!

Het is belangrijk nog even mee te geven dat veel van de gebouwen die we hierna bespreken, in privébezit zijn. Wij vragen u de privacy van de bewoners te respecteren.

#### POINT DE DÉPART: PLACE DE MÉLIN (RUE DES BEAUX-PRÉS).

Het dorp staat bekend als een van de mooiste van Wallonië. Het erfgoed is er goed bewaard en laat de **Gobertangesteent** uitermate tot zijn recht komen.

Deze steen wordt hier ontgonnen. Hij is erg in trek om zijn warme kleuren, om zijn gebruiksgemak en omdat hij makkelijk te bewerken is. De Gobertangesteent wordt als sinds de tijd van de Gallo-Romeinen gebruikt. In de middeleeuwen werd de steen vaker ontgonnen. GOBERTANGE, MÉLIN, LATHUY en SAINT-RÉMY-GEEST zijn de belangrijkste dorpen waar de steen wordt ontgonnen, sinds de 18<sup>de</sup> en 19<sup>de</sup> eeuw. Dit

was een belangrijke periode voor de GOBERTANGESTEENT. Je vindt hem dan ook terug in tal van openbare gebouwen, herenhuisen en zelfs kerken die in die tijd werden gebouwd. Aan het eind van de 19<sup>de</sup> eeuw, vanaf 1870, gaat de ontginning achteruit en krijgt de Gobertangesteent stevige concurrentie van de Franse witte stenen. Vandaag is nog een steengroeve geopend, die van HUSSOMPONT. De steen die hier wordt ontgonnen, in de openluchtsteengroeve, is voornamelijk bedoeld voor de restauratie van oude gebouwen. Het erfgoed is uitzonderlijk en doet de bijnaam "Wit Land" alle eer aan.



Wandel naar het kleine driehoekige pleintje van MÉLIN. Er staat een **monument** ter nagedachtenis van de helden van beide oorlogen. Nog langer geleden stond hier een schandpaal, midden op het plein. Dit instrument van de rechtspraak werd tot de Franse Revolutie gebruikt. De veroordeelden werden er vastgebonden en overgeleverd aan de spotternij van de massa.

De oude **hoeve Fortemps** (PLACE DE MÉLIN 6) is een indrukwekkende vierkantshoeve met een mooi duivenhuis. Aan de kant naar het plein toe is een terras. Het geheel is opgetrokken in baksteen en GOBERTANGESTEEN. Het primitieve woongebouw is een van de oudste bouwwerken van het dorp en gaat terug tot de 17<sup>de</sup> eeuw.

De **nummers 5, 9 en 11** zijn mooie voorbeelden van deze landbouwarchitectuur die vaak dateert uit de 18<sup>de</sup> eeuw. De bijgebouwen liggen in L- of U-vorm. De GOBERTANGESTEEN werd systematisch gebruikt, zowel voor het hele gebouw als om een architecturaal detail te benadrukken: ondermuur, ramen, lijsten, bulstergaten...

Wandel langs de belangrijkste hoeve: de oude **hoeve Blondeau** of **Malevé** (RUE DE LA MAISON DU BOIS 14), een mooie homogene hoeve waarbij voor de dunne houwstenen regelmatig GOBERTANGESTEEN werd gebruikt. Het woongebouw dateert van 1734 en werd in de 19<sup>de</sup> eeuw met een vleugel uitgebreid. Het portiek is opnieuw opgebouwd in 1820.



Sla af naar rechts, de RUE DE SCLIMPRÉ in, wandel rechtuit.

Wandel vervolgens de RUE DE LA MAISON DU BOIS in, een aangename straat afgezoomd met bomen. Naast het ontginnen van GOBERTANGESTEEN was ook de landbouw in MÉLIN belangrijk. In deze straat liggen heel wat typische oude hoeven, met een voorgevel aan de straatzijde.

Een eenzame mooie linde op het plateau wijst al van ver op de kruising met de weg van MÉLIN naar HOEGAARDEN. Deze boom wordt ook boom van rechtvaardigheid genoemd omdat de plaatselijke leenheren hier, onder het gebladerte, rechtspraken. Tegelijk was de

## WANDELING VAN DE CENSES

boom een galg voor diezelfde machthebbers.

Nadat je de RUE DES HOUGARDIERS hebt overgestoken, volg je een kleine weg naar links die je naar het BOS VAN WAHENGES brengt (privé-eigendom). Aan het begin van de jaren 1970 werden hier opgravingen gedaan en werden overblijfselen van een Romeinse villa ontdekt. De wandeling gaat verder door het **Bois d'en Haut** en het **Long Bois**, beuken- en eikenbossen. Het onderhout is rijk aan bosboomsoorten. Esdoorn en ahorn, hazelaar, vlier, haagbeuk, berk...



Wanneer je het bos verlaat, kun je, voor je je wandeling naar links verderzet, eventueel een ommetje maken naar rechts en wandeling B3 volgen. Daar ontdek je in de velden hedendaagse kunst. Dit zijn de **Pagodes van Julos Beaucarne**, tegenover de uitzonderlijke **hoeve van Wahenges**, uitzonderlijk geklasseerd erfgoed van het WAALSE GEWEST. Deze hoeve is een voorbeeld van de landelijke

architectuur van WAALS-BRABANT.

Keer terug en herneem de wandeling van de "censes" (hoeven): wandel door het veld naar de RUE DE SART. Het landschap, in de buurt van CHAMP DEL LECK, is opmerkelijk en typisch voor het landelijke zogenaamde **Klein Brabants Haspengouw**. Overal heb je een prachtig uitzicht, zachte valleien en velden met hier en daar bomen of heggen en enkele holle wegen. Geniet van de omgeving; sla af naar links, de RUE DE LA GRANDELECKE in.

Hier kom je het gehucht **Sart-Mélin** binnen, dat op een plateau ligt. De grond hier werd in de 13<sup>de</sup> eeuw ontgonnen door de abdijs van La Ramée,



waardoor het gehucht kon ontstaan. De charmante kapel en de elegante en kleurrijke hoeve van Awans kondigen het dorp aan. Je hebt een mooi zicht op het geheel. Een idyllische omgeving maakt het plaatje compleet. De velden en boomgaarden zijn omzoomd met heggen van meidoorn.



Ga verder de RUE SAINT-ANTOINE uit, naar links. Het eerste gebouw is gewijd aan Sint-Antonius de Eremiet (3<sup>de</sup> eeuw),



een Egyptische monnik die beschouwd wordt als de stichter van het religieuze leven in en kloosterorde. De



**Sint-Antoniuskapel** wordt sinds de 16<sup>de</sup> eeuw vermeld. De kapel zou in de buurt van een leprozenhuis gebouwd zijn. Sint-Antonius de Eremiet werd aangeroepen bij het "vuur van Sint-Antonius", een epidemie die in de middeleeuwen vaak voorkwam en waarvan de symptomen leken op die van lepra.

Het bakstenen koor van de kapel is ouder en laat-gotisch, uit de 16<sup>de</sup> of 17<sup>de</sup> eeuw. De rest van het heiligdom is gebouwd in laat-barok uit het begin van de 18<sup>de</sup> eeuw. De kleine ovale vensters verlichten het schip en vooral de rijkelijk bewerkte deur. Het chronogram in de deur vermeldt 1724.

Een chronogram is een gecodeerde inscriptie waarvan

bepaalde letters met hoofdletter overeenkomen met Romeinse cijfers. Om de verborgen datum te ontdekken, volstaat het de volgende Romeinse cijfers op te tellen (opgelet: niet alle hoofdletters komen overeen met cijfers, soms worden gewoon de spellingregels gevolgd!).

We zetten de Romeinse cijfers nog even op een rijtje: M = 1000, D = 500, C = 100, L = 50, X = 10, V of U = 5, I = 1

Je kunt de code als volgt ontcijferen: "AntonII DIVI saCeLLUM / Voto

et Verbo" = M + D + C + L + L + V + U + V + V + I + I + I + I = 1724!

Wat verder aan de rechterkant zie je de **hoeve van Awans** (RUE SAINT-ANTOINE 48). In de Rue du Sart vertrekt een dreef met notelaars naar de inrijpoort met duiventil, erboven gebouwd in 1754. Dat woongebouw is uitzonderlijk groot en domineert de hele zuidelijke kant van de vierkantshoeve. De GOBERTANGESTEEN benadrukt de ondermuren en de omljstingen van elk groot raam van dit mooie homogene gebouw.

De twee bouwwerken zijn de belangrijkste troeven van SART-RISBART, voor wat het erfgoed betreft.



Sla af naar rechts, de RUE DE LA COUVERTERIE in, genoemd naar de eerste hoeve die de slotzusters van de abdij van Ramée hier in 1307 bouwden.

Oorspronkelijk heette het dorp SART-LE-COUVERT, afgeleid van het Franse "couvent". Steek de RUE DU SART over en wandel de RUE DE LA COUVERTERIE uit, die verder een pad wordt.

Aan de hoek van het pad, dat een holle weg wordt staat links de **Mariakapel van de Zwaar Bezochten** (RUE DE LA COUVERTERIE 4). Dit neoklassieke gebouwtje werd in 1835 opgetrokken op vraag van de weduwe van de boer van de hoeve Couverterie. Dat staat te lezen op een van de stenen.

Volg nu de RUE DU BOIS SAINT-SERVAIS. Neem wat verder een weggetje naar links, door het veld in de richting van MAISONS DU BOIS, ten westen van MÉLIN.

De **Mariakapel van Bati** (RUE DES BEAUX PRÉS 60) staat aan de kruising van vijf wegen

tussen MÉLIN, MAISONS DU BOIS en SART-MÉLIN. Dit kleine heiligdom in GOBERTANGESTEEN, met twee uitspringende duivenhuizen, werd in 1652 gebouwd door Antoine Beauléf, pastoor van MÉLIN, en in



1919 opnieuw opgebouwd.

De deur is versierd in barokke stijl. Het altaar binnen is versierd met veelkeurig keramiek. Die zijn van de hand van Max van der Linden (1922-1999), befaamd keramist die van Nodebais in BEAUVECHAIN afkomstig was en waar je zijn oeuvre in de boerderij van de familie kunt ontdekken (B4).

Laat de kapel links liggen en vervolg je weg naar rechts, de RUE DES BEAUX-PRÉS in. De wandeling brengt je terug naar MÉLIN, via de VALLEI VAN BATY, een vochtig gebied in een landelijke omgeving.

De oude **school** (1865) op nummer 20 is heel elegant met haar bogen boven de ramen.



## TRAJECT J1



na een aantal branden.  
Het woongebouw, dat volledig bestaat uit GOBERTANGESTEEN, heeft kruisramen ➡, typisch



Net naast de kerk ligt de **pastorie** (RUE DES BEAUX-PRÉS 1), achter muren. Die werd tussen 1728 en 1729 gebouwd. De voorgevel van het woongebouw is kleurrijk.

Er werd baksteen en GOBERTANGESTEEN gebruikt. De omlijsting van de deur is barok ➡.

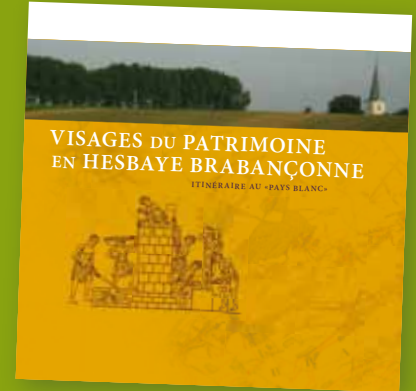
De **Onze-Lieve-Vrouw-Visitatiekerk** domineert vanaf haar berg het hele dorp. Met de pastorie en de "cense du Seigneur" er net naast is dit het landsheerlijke hart van Mélin. Het huidige gebouw is een 18<sup>de</sup>-eeuwse reconstructie in neoklassieke stijl ➡; de hoge vierkante toren is opgetrokken in GOBERTANGESTEEN.

Tegenover de kerk ligt de "**cense du Seigneur**" (RUE DES BEAUX-PRÉS 4), waarvan maar een deel van de vierkantshoeve meer is overgebleven

voor de renaissancearchitectuur (16<sup>de</sup>-17<sup>de</sup> eeuw). Rondom liggen prachtig aangelegde tuinen van de hedendaagse tuinarchitect Eric Le Hardy de Beaulieu.

Na afspraak kun je de tuinen bezoeken.

De weg loopt naar het PLEIN VAN MÉLIN, het vertrekpunt van je wandeling.



BEZOEK AAN HET ERFGOED VAN BRABANTS-HASpengouw. WANDELING DOOR HET "WITTE LAND".

De catalogus van de reizende tentoonstelling die in 2007 van start ging, is een referentiewerk voor de kennis van onze streek. Er worden een tiental thema's behandeld die uitgekozen werden om hun representatieve waarde voor dit deel van Haspengouw. De catalogus omvat natuurlijk de niet te missen vierkantshoeven, de bijzondere rol van de schuren of duivenhuizen, de bouwmaterialen - baksteen en steen, religieuze gebouwen, traditionele woningen en de Romeinse wegen en tumuli. De catalogus is verkrijgbaar bij het Huis van Toerisme van Brabants-Haspengouw.



# WANDELING VAN DE CENSES

8,5 km

